

Викладач іноземних мов Окопна Я.В.

Національний університет харчових технологій

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ ІНШОМОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ
НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ЗА НАПРЯМОМ ПІДГОТОВКИ «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА
СПРАВА» (НІМЕЦЬКА МОВА ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ)**

Замовлення суспільства на сучасному етапі становлення та розвитку нашої держави вимагає не лише нового підходу до професійно орієнтованої іноземної освіти, а й переосмислення всієї концепції вивчення другої іноземної мови (ІМ) в немовних вищих навчальних закладах (ВНЗ). Передусім таке явище спричинено необхідністю підвищення якості навчання другої ІМ за обмеженої кількості навчального часу, відведеного на її вивчення. При цьому вирішення потребують й інші протиріччя: між зазначеними в стандартах та програмах вимогами до формування плюрикультурної професійно орієнтованої комунікативної компетенції (ППОКК) у студентів немовних спеціальностей та реальними умовами їхнього навчання; між нагальною необхідністю формування ППОКК у майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи та недостатньою розробленістю відповідних моделей та технологій навчання для немовних ВНЗ; між сучасними досягненнями, розвитком інноваційних технологій в психології, педагогіці та методиці і реальною практикою з навчання другої ІМ на немовних факультетах [3: 97 – 111; 4: 81 – 83; 5: 29 - 34]. (Під терміном ППОКК, зокрема, для галузі знань «сфера обслуговування», ми розуміємо не лише гармонійне поєднання знань двох суміжних ІМ (германських мов: англійської та німецької) та прийомів, якими користуються учасники плюрикультурної комунікації; а й наявність необхідних навичок та вмій для

адекватної оцінки комунікативної ситуації, застосування вербальних та невербальних засобів, які відображають комунікативні наміри; а також здатність ідентифікувати та аналізувати отримані результати комунікативної взаємодії для реалізації безпосереднього зворотнього зв'язку з іншомовним комунікантом). Задовольняючи потребу суспільства у фахівцях, які мають вільно володіти двома ІМ, викладання здійснюється із залученням широкого спектру як вітчизняних підручників, так і підручників, створених у співавторстві з носіями мови, підручників зарубіжних авторів, а також автентичних навчально методичних комплексів, без урахування того факту, що німецька мова для цих студентів є другою ІМ. Це, в свою чергу, призводить до того, що сприйняття двох ІМ (німецької та англійської) відбувається не як сприйняття ППОКК, а як набір різних та окремих компетенцій спілкування в кожній з ІМ. Це позбавляє студентів можливості бачити англійську і німецьку мови в єдиній системі вивчення, що зумовлює зниження ефективності засвоєння іншомовного матеріалу; появу плутанини, пов'язаної з явищем інтерференції; зниження успіхів у досягненні необхідного рівня володіння ІМ; виникнення необхідності у збільшенні кількості годин на вивчення обох ІМ, як в аудиторії, так і поза її межами тощо.

Особливостям та перевагам технології навчання другої ІМ після першої ІМ, а також дослідженню проблеми організації та відбору іншомовного навчального матеріалу присвячено багато наукових праць (М.А. Бовтенко; А.Л. Буран; М.С. Гришина; М.І. Мельник; Р.П. Мильруд; О.О.Молокович; Е.П. Петрашук; О.В. Пінська; Е.С. Полат; С.В. Радецька; Л.І. Скалій; П.І. Сердюков; Є.В. Якушина; С.А. Фомін; Н.С. Форкун). У більшості з цих досліджень також розглядається проблема подолання явища інтерференції, питання використання різних технологій навчання ІМ, навчання окремих видів мовленнєвої діяльності у мовних та немовних ВНЗ. Проте, проблема поєднання декількох підходів до відбору та організації іншомовного матеріалу для навчання діалогічного мовлення (ДМ) другою ІМ в немовному

ВНЗ все ще залишається недостатньо вирішеною. Тож, в умовах конкурентного ринку послуг гостинності неабиякої актуальності набуває організація основних підходів до відбору іншомовного матеріалу для професійно орієнтованого навчання майбутніх фахівців за напрямом підготовки «готельно-ресторанна справа». Аналітичний огляд джерел з проблеми надав нам можливість виявити тенденції з приводу виділення цих підходів в межах професійно орієнтованого навчання майбутніх фахівців сфери обслуговування ДМ другою ІМ. У вітчизняній методиці викладання ІМ теоретико-практичне питання відбору матеріалу для організації навчального процесу прийнято вирішувати через призму вирізнення певних принципів до відбору навчальних матеріалів, першооснова змісту яких передбачена принципами навчання, як закономірність, в узгодженості з якою повинна функціонувати й розвиватися система навчання відповідної дисципліни, виступаючи в органічній єдності та зумовлюючи вимоги до рівня володіння виучуваною дисципліною з її окремими компонентами [1:139]. Процес вирізнення принципів відбору навчальних матеріалів, в свою чергу, передбачає їхню організацію в межах певного підходу до відбору навчального матеріалу.

Враховуючи основні положення зазначеної вище проблеми, вважаємо за необхідне надалі зупинитись на поєднанні ситуативного та функціонального підходів до відбору матеріалу для навчання німецькомовного ДМ майбутніх фахівців за напрямом підготовки «готельно-ресторанна справа» другою ІМ слідом за Ю. І. Пасовим [2]. Під ситуативним підходом ми розуміємо підхід до відбору навчального матеріалу ІМ, зокрема відеофрагментів, на основі широкого використання ситуацій із професійної сфери комунікації та його організацію до навчального процесу ДМ другою ІМ, за якої навчання будується на ряду ситуацій (реальні та учбові ситуації, які виникають в реальному житті або організовані викладачем). За таких умов навчання наближається до реальних умов засвоєння другої ІМ, а під час самого заняття відбувається моделювання ситуацій реальної професійно

орієнтованої комунікації. Цей підхід до розв'язку проблеми відбору та зорганізації навчального матеріалу уможлиблює застосування безперервної ДГ, як одного з провідних методів ситуативного типу професійно орієнтованого навчання ДМ: коли ті, що навчаються з перших занять беруть участь в ділових іграх, пов'язаних між собою певним професійно орієнтованим сюжетом, і виступають в ролі персонажів учбового курсу.

Під функціональним підходом до відбору навчального матеріалу ми розуміємо відбір мовного матеріалу та його подальшу зорганізацію в межах комунікативних ситуацій безперервної ДГ, переслідуючи мету засвоєння нових лексичних одиниць та граматичних структур в тісному зв'язку з їхніми функціями в мовленні. На нашу думку, це забезпечує принцип практичного оволодіння ДМ другою ІМ: зміст мовлення уможлиблює вибір і засвоєння засобів його вираження. При чому, серед найбільш поширених двох підходів до подальшої подачі відібраного лексико-граматичного матеріалу системно-структурного (введення матеріалу реалізується на основі логіко-сміслових категорій, тобто із врахуванням синтаксичних відношень та функцій, які вони виражають) та формально-сміслового (відбір та подача матеріалу здійснюється у відповідності до змісту висловлення, який знаходить відображення у формулюванні тем: вираження ознаки предмета, вираження класифікації особи і т.п.), ми надаємо перевагу другому підходу. Це уможлиблює подальшу зорганізацію системи вправ та побудову моделі професійно орієнтованого навчання за принципом комунікативної направленості.

Отже, шляхом такого поєднання підходів до зорганізації принципів відбору навчального матеріалу (ситуативно-функціональний підхід), ми переслідуюмо мету гібридизації підходів в процесі формування ППОКК у майбутніх фахівців сфери обслуговування у ДМ другою ІМ, де під гібридизацією ми розуміємо поєднання різних підходів до зорганізації навчальної діяльності для одержання якісно нових, кращих результатів. Перспективу подальших наукових розвідок ми вбачаємо у зорганізації

принципів до відбору навчального матеріалу в межах ситуативно-функціонального підходу. Через призму його методико-дидактичної основи є можливим обґрунтування теоретичної концепції та практичних засад організації навчального матеріалу для формування ППОКК у майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи в ДМ другою ІМ.

Література:

1. Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. лингв. и филол. фак. высш. учеб. заведений / Н.Д.Гальскова, Н.И.Гез. – М.: Академия, 2004. – 336 с.
2. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению // Ефим Израилевич Пассов // 2-е изд. – М.: Просвещение, 1991. – 223 с.
3. Coyle D. CLIL – a pedagogical approach from the European perspective // Encyclopedia of language and education. Vol.4: Second and foreign language education/ Ed. by Nelleke van Deusen-Scholl and Nancy H. Hornberger. – New York, NY: Springer, 2007. – P. 97 – 111.
4. Okopna J. Die Besonderheiten des fachlich orientierten Unterrichts im dialogischen Sprechen für künftige Fachleute im Dienstleistungsbereich (Deutsch nach Englisch) // «Перспективи німецької мови та германістики в Україні»: Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції Асоціації українських германістів (16 – 17 жовтня 2009р.). – Чернівці: «Книги – XXI», 2009. - 128. – С. 81 – 83.
5. Okopna J. W. Methodology of Organizing Autonomy in Professionally-Based Dialogical Speech Learning for Future Specialists in the in the Service Sphere (German after English for Students of Non-Linguistic Specialties) // International Science Ukrainian Edition: Humanities and Medical Science. – Advanced executive – United States of America, ISBN: 978-0-557-66060-5, “Lulu Press Inc.”, June 2010. – 78 p. – P. 29 – 34.